

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

СТАНОВЛЕННЯ І РОЗВИТОК УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ

Випуск 12

*Матеріали X Всеукраїнської
науково-практичної конференції
“Історія, сучасність, зарубіжний досвід”
м. Київ, МАУП, 6 листопада 2014 р.*

Київ
ДП “Видавничий дім “Персонал”
2014

*Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом
(протокол № 8 від 24.09.14)*

Редакційна колегія:

А. М. Подоляка (голова), д-р юрид. наук., проф.;
А. А. Ізнатченко (заступник голови), канд. техн. наук;
О. В. Баєва, д-р біол. наук., проф.;
І. П. Бідзюра, д-р політ. наук, проф.;
М. Ф. Головатий, д-р політ. наук., проф.;
В. Б. Захожай, д-р екон. наук, проф.;
А. С. Лисецький, д-р екон. наук., проф.;
К. В. Муравйов, канд. юрид. наук., доц.;
І. П. Розпутенко, д-р наук держ. упр., проф.;
Л. В. Романова, д-р екон. наук, проф.;
В. Є. Сафонова, д-р екон. наук;
Г. П. Ситник, д-р наук держ. упр., проф.;
Ю. П. Сурмін, д-р соц. наук, проф.;
Н. М. Чернуха, д-р пед. наук., проф.

Матеріали подано в авторській редакції.

Відповідальність за зміст та орфографію матеріалів несуть автори.

Становлення і розвиток української державності : [зб. наук. пр.] /
МАУП. — К.: ДП “Видавничий дім “Персонал”, 2008 —

С76 Вип. 12: Матеріали Х Всеукр. наук.-практ. конф. “Історія, сучасність,
зарубіжний досвід”, 6 листоп. 2014 р. / редкол.: А. М. Подоляка (голова)
[та ін.]. — 2014. — 460 с. : іл. — Бібліогр. у кінці ст.

У пропонованому збірнику подано статті учасників науково-практичної конференції, присвяченої найважливішій проблемі сьогодення — становленню України як держави. Розглядається формування державності в Україні у різні періоди історії та в різних аспектах.

Для науковців і державних службовців, політиків і політологів, викладачів і студентів, а також усіх, хто цікавиться розвитком Української держави і суспільства.

ББК 63.3(4УКР)я43+67.9(4УКР)301я43

Степахно И. В. Роль науки и образования в современном общественном развитии.....	316	Карбовська Л. О. Моделі фінансового забезпечення вищої освіти в зарубіжних країнах.....	363
Костючков С. К. Система образования как базовый инструмент прогрессивного развития гражданского общества.....	321	Бахов І. С. Освіта в європейському полікультурному середовищі: реалії і виклики.....	367
Войтенко О. В. Рекламна освіта в Україні: від професійної компетентності до соціальної відповідальності.....	325	Федосова Л. О., Кулик М. С. Особистісна зрілість як фактор суб'єктивного благополуччя.....	371
Туриніна О. Л. Управління конфліктами в організації системи освіти.....	328	Головач Н. В. Стан та перспективи розвитку профвідбору абітурієнтів у вищих навчальних закладах.....	375
Пальм Н. Д. Освіта як ключовий фактор розвитку держави.....	332	Николин І. М. Роль соціалізації першокурсників у формуванні готовності до самоорганізації в процесі професійної підготовки.....	379
Корсак Ю. К. Філософія про номадизм й атомізацію як серйозні загрози сучасному суспільству.....	335	Швец Н. Г. Використання віртуального освітнього простору для набуття навиків політичного менеджменту.....	383
Косенко О. І. Точні науки як індикатор якості сучасної вищої освіти.....	339	Костенко Д. В. Українська мова як основний чинник національної ідентичності в Україні.....	388
Дебич М. А. Гендерні питання соціальної рівності та управління: зарубіжний досвід.....	343	Заверуха О. В. Розвиток автономності як умова гармонійного становлення особистості підлітка у сучасній соціально-політичній ситуації.....	391
Похресник А. К. Римський клуб і реформи освіти і суспільства.....	347	Кострубань Р. В. Теоретичні основи та практичне значення коледжів в сучасних умовах реформування освіти.....	395
Благініна С. В. Парадигми соціального та освітнього розвитку: німецький досвід для України.....	351	Пролович С. М. Проблема підготовки молодших спеціалістів (молодшого бакалавра) в сучасній педагогічній теорії та практиці.....	397
Кірик Т. В. Управління плануванням вищої освіти України в сучасних умовах.....	355	Прус О. В. Загальнолюдські цінності як компонент у вихованні особистості на сучасному етапі.....	399
Матюхін В. О., Кобзева О. В. Модель практичної підготовки сучасного фахівця із застосуванням технологій IT-галузі.....	359		

УКРАЇНЬСЬКА МОВА ЯК ОСНОВНИЙ ЧИННИК НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ В УКРАЇНІ

Становлення і розвиток української державності, вип. 12, с. 388–390

Українська мова — невід’ємний державницький атрибут, що зберігає свою історичну спадкоємність від давньокиївської доби. Як мова найчисленнішого, найстаршого і титульного етносу українська мова відповідно до загальноприйнятої світової практики виконує функцію єдиної державної мови в Україні.

Державність української мови є ключовим чинником консолідації українського суспільства на всій території України, формування сучасної української політичної нації, символічним уособленням української державності, гарантією збереження національної ідентичності українського етносу і державної єдності України. З огляду на це українська нація і держава мають забезпечувати відродження і захист української мови, якісну розбудову українського мовного простору [2, с. 35].

Українська мова є мовою найбільшого корінного етносу України і невід’ємною базовою ознакою його ідентичності протягом багатьох століть. Незважаючи на складні умови тривалих періодів бездержавності української нації та її територіальної роз’єднаності, українська мова зберегла свою самодостатність і стала важливим чинником возз’єднання українських земель і відновлення соборної незалежності України.

Українська мова в Україні призначена виконувати різноманітні функції, зокрема забезпечити консолідацію, єдність і вільний культурний розвиток українського народу, стояти на сторожі збереження його ідентичності та здорового духовного і ментального розвитку [1, с. 14].

Українська мова — не лише засіб спілкування, а й скарбниця духовного і культурного спадку українського народу. У витворених протягом віків різноманітних формах буття української мови (старовинні усні перекази і літописи, народні пісні і думи, казки і міфи, поетичні і прозові твори тощо) зберігаються історична пам’ять і досвід нації, глибинні витоки її світоглядних і моральних цінностей, віддзеркалюються національні традиції і узвичаєння, звичаї і навички, тобто ознаки, що притаманні саме цій спільноті і тому є унікальними складовими національної ідентичності. Одночасно українська мова створює мовний простір, який є природнім середовищем буття української нації. Його збереження є неодмінною умовою самого її існування і базовою матеріальною гарантією забезпечення мовних прав українців.

Суть заходів держави на підтримку української мови полягає не в її насильному нав’язуванні, а в тому, щоб надати громадянам України, які раніше були позбавлені свободи вибору, можливість вільно опанувати мову батьків і (або) свідомо вивчити мову свого громадянства з урахуванням перспектив, які відкриває її знання для самовдосконалення, самореалізації і повномасштабного здійснення конституційних прав та утворити умови для реалізації таких перспектив.

Принципове значення для майбутнього української мови і української держави має національна мовна свідомість і мовна гідність. У їхньому формуванні чільну роль має відігравати українська інтелектуальна еліта, насамперед вище керівництво держави, яке своїм особистим прикладом і зусиллями має утверджувати престиж української мови, української нації і держави. Вільне володіння державною мовою юридичний обов'язок кожного громадянина України.

Занепокоєння науковців і широкої громадськості викликає якість українського мовлення та масове поширення такого загрозливого для української мови явища як суржик, необґрунтоване вживання іншомовних слів, коли їм є цілком повноцінні відповідники в українській мові. Одне з першочергових завдань мовної політики — очистити мову від негативних нашарувань, вберегти її від засмічення та деградації. Особливого значення це набуває в тих сферах діяльності, які пов'язані з загрозою масового тиражування недоброякісних мовних зразків. Мовлення дикторів і журналістів теле- і радіостудій в ефірі, дублювання та титрування фільмів мають бути еталонними. Виконання нормативних вимог до якості мови стане обов'язковою умовою отримання дозволу на право займатися освітньою, медичною чи рекламною діяльністю, а систематичне їх порушення передумовою для позбавлення ліцензії [4, с. 438].

Існують спроби культивувати в суспільстві уявлення про українську мову як ущербну й непрестижну. Насправді її пізнавальний, виражальний і комунікативний потенціал надзвичайно потужний. Український словник один з найбагатших у світі. Українська мова входить до третього десятка демографічно найпоширеніших мов світу і за цим параметром друга серед слов'янських. Значна частина її словника значно старша за майже півторатисячолітню історію її вживання в різних сферах громадського й культурного життя.

Українська мова — старописемна мова з великою історико-культурною спадщиною. Держава має піклуватися про наукове дослідження і публікацію давніх писемних пам'яток, їх популяризацію, використання їхніх елементів для збагачення ресурсу сучасної літературної мови. Залишається актуальним збереження й вивчення діалектів української мови — джерела її самобутності й життєвої сили.

Мова тісно пов'язана з мисленням і психологією людини, із суспільною і масовою свідомістю, з життєдіяльністю етнічних спільнот і модерних націй, з історією народів і їхніми звичаями. В онтологічному та етнопсихологічному плані мова постає як один з найважливіших феноменів національної культури. І. Огієнко у своїй праці “Українська культура” зазначав: “Мова — це наша національна ознака, в мові наша культура, ступінь нашої свідомості. Мова — це форма нашого життя, життя культурного й національного, це форма національного організування. Мова — душа кожної національності, її святощі, її найцінніший скарб ... І поки живе мова — житиме й народ, яко національність” [1, с. 16]. Незважаючи на відсутність належної підтримки української мови з боку української держави, серед громадськості поступово утверджується думка, що українська мова є одним з атрибутів державності, що престиж цієї мови має бути вищим. Тут потрібно зауважити, що офіційного статусу російської мови прагнуть лише 22 % етнічних росіян, а 59 % респондентів усіх національностей вважають, що підвищення статусу російської мови може призвести до загострення міжнаціональних стосунків в Україні.

Потрібно розмежувати процес спілкування в родинних, особистих, інтимних ситуаціях (у зв'язку з принципами національно-персональної автономії таке спілкування може здійснюватись будь-якою мовою) і комунікативний процес в офіцій-

них ситуаціях. В Україні (як і в інших європейських країнах) кожен громадянин має право розмовляти у приватному житті будь-якою мовою, має право належати до будь-яких релігійних і культурних спільнот, але одночасно він є представником конкретної політичної нації, що внутрішньо зобов'язує його, як патріота своєї держави, вільно володіти та користуватись (як мінімум — у офіційних ситуаціях) державною мовою, визнавати і виконувати закони цієї держави, не порушувати загальнонаціональні інтереси, бути закоріненим у дану культурно-політичну спільноту та не зневажати символи, атрибути, звичаї й традиції “титульної нації” (рівень особистої культури представників національних меншин залежить у цілому від знання мови титульної нації країни проживання, а відтак для неукраїнців, що проживають в Україні, знання української мови є показником їхньої високої культури) [5, с. 49].

Підвищенню авторитету української мови має сприяти якнайшвидше практичне впровадження єдиного загальнонаціонального правопису. Однак, і після цього розвиток української мови має залишитись об'єктом науково обґрунтованого нормування і вдосконалення.

Державна мовна політика спрямовується також на підтримку і збереження української мови в середовищі українських спільнот за межами України шляхом надання відповідної допомоги громадським об'єднанням українців, центрам української культури, культурно-освітнім закладам українців в інших державах.

Отже, мова — це консолідуючий націю чинник, тому мовне питання є одним із стратегічних питань державної політики України. Державна політика стосовно української мови має базуватися на таких пріоритетах: українська мова є мовою освіти, науки і технологій, суспільного життя, ЗМІ, бізнесу та реклами. ЗМІ повинні йти в цих процесах попереду суспільства, а не плентатися позаду нього.

Література

1. *Воропаєва Т.* Українська мова як базова основа національної ідентичності // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія: Українознавство Вип. 11. — К., 2007. — С. 13–17.
2. *Герасимова О.* Держава та мова в контексті процесів глобалізації // Політичний менеджмент. — 2007. — № 5 (26). — С. 32–38.
3. *Джозеф Дж.* Языки национальная идентичность // Логос. — 2010. — № 4. — С. 4–32.
4. *Сабадуха В.* Національна ідея як провідний чинник подолання кризи ідентичності в Україні // Проблеми політичної психології та її роль у становленні громадянина Української держави: Зб. наук. пр. / За заг. ред. М. М. Слюсаревського; Упоряд. Л. А. Найдюнова, Л. П. Черниш. — К.: Міленіум, 2005. — Вип. 4. — С. 436–444.
5. *Данилюк І.* “Мовні конфлікти” та конструювання етнічної і національної ідентичності // Соціальна психологія. — 2005. — № 3 (11). — С. 43–51.